

Datum: 24.9.2021

DVODNEVNA STROKOVNA EKSURZIJA V VOJVODINO

Zveza društev ekoloških kmetov Slovenije je v nedeljo 19.9. in v ponedeljek 20.9.2021 organizirala strokovno ekskurzijo v Vojvodino z namenom ogleda dveh primerov dobrih praks s področja ekološkega kmetovanja in kmetijskega sejma v Novem Sadu.

Prevoznitvo Rant iz Železnikov je v zgodnjih jutranjih urah začelo s pobiranjem potnikov. Ustavili smo se še v Kranju, Ljubljani, kjer so se pridružili člani Zveze iz Štajerske. Dolenjci in belokranjci so vstopili v Trebnjem in Novem mestu.

Po dokaj natančni kontroli mejnih prehodov s Hrvaško in v Srbijo, smo po 10 urah vožnje prispeli na posestvo BIOPanon-Farma organica. V osrčju Vojvodine, v Čurugu - se nahaja družinska farma organskega mleka, ki je edina in največja farma organskega mleka v Evropi. Na 1350 ha lastne zemlje in 450 ha zakupljene kvalitetne zemlje redijo okrog 900 glav govedi na ekološki način. Redijo tri vrste govedi, črno -rdečo holštajnko, rjavo švicarsko in krave angus.

Hlev za prosto rejo molznic

Molzejo 48 krav hkrati. Dnevno namolzejo 20 l mleka, letno 7000l eko mleka na kravo. Trenutna cena za liter mleka je 0,47 €. Mleko predelajo v predelovalnem obratu »Farma organica« v Bački Palanki v tekoče jogurte in bele sire. Mleko polnijo v litersko tetrapak embalažo. <https://farmaorganica.rs/?lang=en> Večina proizvodov prodajo v Švico in države EU. Cena njihovih proizvodov so povprečno za 30-50% dražja od konvencionalnih.

Molzišče za 48 krav

Za prehrano živine pridelujejo ječmen, koruzo, pšenico in sojo. Vitaminske eko dodatke kupujejo v Avstriji. Zelo so natančni pri pripravi obrokov. Osnovni krmi, senu in poleti paši dodajajo mešanico žit z vitaminskimi dodatki. Imajo obsežen strojni park in modernizirane hleve. Odprti hlevi s prosto rejo in izpusti omogočajo normalno gibanje živali, ki so po kategorijah ločene po hlevih: porodnišnica, hlev za mala teleta, krave molznice, telice... Teleta po telitvi odstranijo od krave in jih 3 mesece hranijo s 6 l mleka na dan v dveh obrokih in postopno dodajajo ostalo krmo. Moška teleta prodajo, telice pa obdržijo za nadaljnjo reprodukcijo.

Odprt hlev za teleta

Večjih zdravstvenih problemov živali nimajo. Če pa pride do resnejših obolenj, uporabijo na podlagi pregleda veterinarja dovoljena zdravila v eko reji z dvojno karenco. Krave, ki so na terapiji, ločijo od ostalih krav molznic, njihovo mleko pa uničijo.

Posedujejo z dvema certifikatoma, s Srbskim in EU, pravila pa so podobna oziroma skoraj enaka. Za glavo govedi dobijo 400 € podpore, večina iz občinskega proračuna, malenkost iz republiškega. Redno zaposlujejo okrog 30 ljudi (odvisno od sezone), večina iz vasi Čurug.

Ugotavlja, da ima Srbija pri ekološki pridelavi veliko potenciala, vendar pa bo brez konkretnih korakov države, ki bo resno potrdila ekološko pridelavo, težko dobiti zagon.

Frama v Čurugu je zanimiva tudi po tem, da v svoji bioplinarni proizvaja tudi električno energijo. Uporaba umetnih gnojil je v ekološki pridelavi prepovedana, zato so bili v težavah, kako ohraniti kakovost tal. Z obiskom podobnih kmetij v Evropi so ugotovili, da imajo vse majhne bioplinarne. Z izgradnjo lastne bioplinarne zaključijo proizvodni proces - vsi ekološki proizvodi z njihovih polj gredo v njihovo tovarno krme za živali, iz tovarne vsa organska krma gre nazaj na kmetijo, iz kmetije pa vsi biološko razgradljivi odpadki (gnoj, urin ...) gre v bioplinarno, kjer se z anaerobno razgradnjo pridobiva metan, ki se uporablja kot gorivo za proizvodnjo električne energije.

Kot končni produkt anaerobne razgradnje dobijo trdno in tekoče organsko gnojilo, ki ga uporabljajo na svojih poljih za izboljšanje kakovosti tal in s tem povečanje pridelka. S takšnim recikliranjem biorazgradljivih odpadkov dobijo tri izdelke - elektriko ter trdna in tekoča organska gnojila - prihranki so veliki.

Na naslednjem ogledu dobrih praks smo si ogledali pridelavo zelenjave. Zakonca Letič sta se pred leti preselila iz Novega Sada na podeželje. Z ekološkim kmetovanjem se ukvarjajo od leta 2010, leta 2013 so prejeli eko certifikat. Na 2 ha njivskih površin in 3000m² pokritih površin pridelujejo zelenjavo: krompir, kumare, bučke, papriko, stročji fižol, paradižnik, grah, zelje, blitvo, zelje redkev, motovilec, krešo... Ugodni pogoji za pridelavo lešnikov, kutine, slive, breskve, jabolka in češnje. Za prirejo jajc redijo 60 kokoši. Hranijo jih z odpadki od zelenjave in lastnimi žiti.

Gospa Letič je predsednica lokalnega združenja ekoloških kmetov. Pri pridelavi eko proizvodov jih znatno podpira občina Novi Sad. Pred kratkim so postavili na dvorišču leseno

Hišico, v kateri prodajajo ekološke proizvode članov združenja. Občina je prodajalnico sofinancirala s 50 % podpor, ostalo so sredstva Združenja. Združenje so ustanovili leta 2014, ki združuje 11 pridelovalcev zelenjave in nekaj pridelovalcev sadja, skupaj 20 članov.

Svoje pridelke prodajajo vsako soboto na tržnici v Novem Sadu. Prodaja poteka tudi preko spleta, dostave na dom. Predstavljajo se na lokalnih prireditvah in sejmu.

Prodajna hiška ne ekološki zelenjadarski kmetiji Letič

Drugi dan strokovne ekskurzije v Vojvodino smo si ogledali kmetijski sejem - lova in ribolova ter ekologije v Novem Sadu. Sejem ima 98 letno tradicijo, ki se razprostira na več kot 226000 m². Na pokritih površinah so se predstavljala društva, združenja s kmetijskega področja, živilsko-predelovalna podjetja... Na odprtem delu sejmišča pa smo videli kmetijsko strojno opremo-traktorje, različne priključke za obdelavo tal, čistilce za žita, hlevsko opremo in delovna oblačila za kmete. Zanimiva je bila razstava govedi, konj drobnice, kokoši.

Razstava govedi na kmetijskem sejmu v Novem Sadu

Razstava drobnice na kmetijskem sejmu v Novem Sadu

Na sejmu so se srečali s predstavniki lokalnega združenja ekoloških kmetov-organski grozd in s predstavniki občine Novi Sad. Predstavljali so se s pridelki in izdelki članov Združenja na precej velikem razstavnem prostoru s finančno podporo občine Novi Sad. Združenje je bilo ustanovljeno z namenom povezovanja, sodelovanja, inovativnosti, zagotavljanje strokovne pomoči, hitrejšega razvoja ekološkega kmetovanja. Na področju Vojvodine deluje več ekoloških društev.

Srečanje s predstavniki lokalnega združenja ekoloških kmetov in predstavnikov občine Novi Sad

Občina Novi Sad ekološke kmete podpira pri izobraževanju, promociji, trženju...Ekološke kmete so za potrebe trženja opremili z 12 hiškam. V njih se vrši prodaja za vse člane. Preko strokovnih ekskurzij iščejo znanje v tujini-Avstriji. Lansko leto so obiskali ekološke kmete v

Sloveniji, v Prekmurju. Sodelujejo z Agronomsko fakulteto v Novem Sadu, univerzo, Znanstvenim inštitutom za živilsko tehnologijo, Inštitutom za poljščine in zelenjave, Kmetijska šola z dijaškim domom za študente iz Futoga in sorodnimi kmetijskimi in drugimi znanstvenimi ustanovami.

V Srbiji deluje 7 kontrolnih organizacij za ekološko kmetovanje. Kmetijsko ministrstvo podpira proizvajalce ekološke hrane s finančnimi podporami v višini cca 200 € na hektar. Občina Novi Sad na proizvajalca nameni 4000 € letno preko razpisov.

Ekološki kmetje v Vojvodini so optimistični. Menijo, da sicer časovno zaostajajo za Slovenijo v razvoju ekološkega kmetovanja, a s podporo občine Novi Sad jih bo vedno več, saj imajo za njih izreden posluš. Na nivoju države pa bo težje doseči hitrejši razvoj ekološkega kmetovanja. V Srbiji ima ekološka pridelava velik potencial, vendar bo brez konkretnih korakov države, ki bo resno potrdila ekološko pridelavo, težko dobiti hitrejši zagon.

Oglede dobrih praks ekološkega kmetijstva v Vojvodini je finančno podprlo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano – Mreža za podeželje, za kar se v imenu udeležencev in organizatorjev zahvaljujemo.

Udeleženci strokovne ekskurzije v Vojvodino

Marija Marinček
Predsednica ZDEKS